

Sygn. akt V CSK 356/06

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 19 grudnia 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Tadeusz Żyznowski (przewodniczący)

SSN Maria Grzelka

SSN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Banku Spółdzielczego w K.
przeciwko D.K. i D.Z.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 19 grudnia 2006 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 30 marca 2006 r., sygn. akt [...],

**uchyla zaskarżony wyrok w pkt 1 w części oddalającej
powództwo i orzekającej o kosztach oraz w pkt 3 i przekazuje
sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i
rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 25 maja 2005 r. zasądził solidarnie od pozwanych D.K. i D.Z. na rzecz powoda Banku Spółdzielczego w K. kwotę 200.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 8 listopada 2001 r. oraz kwotę 30.920,17 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Apelacyjny, po rozpoznaniu apelacji pozwanych, zmienił wyrok Sądu Okręgowego i zasądzoną od nich na rzecz powoda należność główną obniżył do kwoty 43.202,88 zł, zasądził od powoda na rzecz każdego z pozwanych kwoty po 1.500 zł tytułem kosztów procesu, nakazał pobrać od powoda na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w K.) brakujące koszty sądowe w kwocie 9.280 zł, oddalił apelację w pozostałej części i orzekł o kosztach procesu za drugą instancję. Rozstrzygnięcie powyższe oparte zostało na następujących ustaleniach i wnioskach.

W dniu 28 maja 1998 r. poprzednik prawny powoda Bank Spółdzielczy w O. zawarł z pozwanymi D.K. i D.Z. umowę o prowadzenie akwizycji kredytów gotówkowych. Umowa zawarta została na czas nieoznaczony. Przewidziano w niej jednak, że Bank może ją rozwiązać w razie braku spłaty kredytów udzielonych z udziałem pośredników w granicach od 2% do 4% ich wartości. Strony postanowiły też, że umowa ulega rozwiązaniu, jeżeli wskaźnik niespłacalności kredytów przekroczy próg 4% ich wartości. W umowie przewidziano utworzenie funduszu zabezpieczenia zwrotności kredytów i pożyczek, z którego Bank miał zaspokajać się w pierwszej kolejności w razie niewywiązywania się przez kredytobiorców ze swoich zobowiązań. Fundusz ten zasilany był z sum udzielonych kredytów (3% kredytu zabezpieczonego poręczeniem i 4% kredytu udzielonego bez takiego zabezpieczenia). Bank w porozumieniu z pozwanymi pośrednikami utworzył też drugi fundusz – zabezpieczający, obejmujący dalsze 2 % każdego udzielonego kredytu. W § 5 ust. 2 umowy pozwani pośrednicy udzielili poręczenia do wysokości 20.000 zł za zobowiązania wynikające z nie spłaconych rat kredytowych z umów zawartych w drodze akwizycji. Zakres tego poręczenia rozszerzony został -

aneksem do umowy sporządzonym w dniu 21 października 1998 r. - do kwoty 200.000 zł.

Zawarta przez strony umowa o prowadzenie akwizycji uległa rozwiązaniu na skutek powstania stanu niespłacalności kredytów ponad uzgodniony próg 4% ich wartości. Według stanu na dzień 18 lipca 2001 r. łączne zadłużenie kapitałowe z tytułu nie spłaconych kredytów zamknęło się sumą 954.353,61 zł. Bank zaspokoił przysługujące mu wierzytelności z tytułu kredytów udzielonych za pośrednictwem pozwanych w kwocie 307.352,84 zł wyczerpując całkowicie środki zgromadzone zarówno na funduszu zabezpieczenia zwrotności kredytów i pożyczek (150.555,72 zł), jak i dodatkowym funduszu zabezpieczającym (156.797,12 zł).

Oceniając tak ustalony stan faktyczny Sąd Apelacyjny uznał powództwo za usprawiedliwione - na podstawie art. 876 § 1 k.c. - jedynie w zakresie żądania zapłaty 43.202.88 zł. Wskazał przy tym, że utworzenie dodatkowego funduszu zabezpieczającego, zasilanego faktycznie z prowizji należnej pozwany pośrednikom, nie zwiększyło zakresu ich odpowiedzialności względem powoda. Podkreślił, że gdyby nie konieczność zaspokojenia długu z tytułu poręczenia za wskazanych konkretnie 79 kredytobiorców, środki zgromadzone na tym dodatkowym funduszu musiałyby zostać zwrócone pozwany. Skoro zaś Bank je zatrzymał na zaspokojenie swoich wierzytelności względem poręczycieli, to wierzytelność powoda z tego tytułu została zaspokojona do kwoty 156.797,12 zł i w tym zakresie wygasła, choć nie nastąpiło to wskutek przeciwstawienia jej przez pozwanych do potrącenia wierzytelności o zwrot środków zgromadzonych na dodatkowym funduszu zabezpieczającym.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w części zmieniającej orzeczenie Sądu pierwszej instancji i orzekającej o kosztach postępowania apelacyjnego (pkt 1 i 3) zaskarżył skargą kasacyjną powód. Przytaczając podstawę kasacyjną naruszenia prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) zarzucił błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie:

- art. 65 k.c. poprzez przyjęcie - wbrew stanowisku obu stron - że utworzony przez nie dodatkowy fundusz zabezpieczający w wysokości 2% każdego kredytu udzielonego przez Bank Spółdzielczy w O. za pośrednictwem

pozwanym miał zabezpieczać roszczenia Banku z tytułu udzielonego przez pozwanym poręczenia;

- art. 876 k.c. poprzez przyjęcie, że środki z funduszu dodatkowego wykorzystywane do tymczasowego zaspokajania wierzytelności Banku, następnie do funduszu zwracane, mogły służyć zaspokojeniu zobowiązania pozwanym z tytułu poręczenia.

Powołując się na tak ujętą podstawę kasacyjną powód wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Istota sporu w rozpoznawanej sprawie sprowadza się do oceny charakteru utworzonego zgodnie przez strony - w związku z zawarciem przez nie umowy o prowadzenie akwizycji kredytów gotówkowych - dodatkowego funduszu zabezpieczającego. Według powoda fundusz ten stanowił kolejne, obok funduszu zabezpieczenia zwrotności kredytów i pożyczek oraz poręczenia, zabezpieczenie spłaty kredytów udzielonych za pośrednictwem pozwanym. Pozwani utrzymywali natomiast, że fundusz ten miał zabezpieczać jedynie roszczenia Banku w stosunku do nich. Sąd Apelacyjny przychylił się do stanowiska pozwanym uznając, że dodatkowy fundusz zabezpieczający nie został utworzony w celu poszerzenia zakresu ich odpowiedzialności. Z motywów przytoczonych w uzasadnieniu tego stanowiska wynika, że wzmiankowany fundusz miał zabezpieczyć roszczenia powoda wobec pozwanym z tytułu poręczenia udzielonego przez tych ostatnich. Tak bowiem należy odczytać zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku stwierdzenie, że gdyby nie konieczność zaspokojenia długu z tytułu poręczenia, środki tworzące dodatkowy fundusz musiałyby zostać zwrócone pozwanym (k. 923).

Trudno nie zgodzić się z zastrzeżeniami skarżącego wobec powyższej oceny. Z przyjętych przez Sąd Apelacyjny ustaleń faktycznych wynika, że strony zawarły odrębną umowę w przedmiocie utworzenia dodatkowego funduszu zabezpieczającego. Bezsprzecznie umowa ta nie przewidywała zwiększenia zakresu poręczenia udzielonego przez pozwanym dla zabezpieczenia spłaty zawartych za

ich pośrednictwem umów kredytowych. Fakt ten nie może jednak stanowić uzasadnionej podstawy do odrzucenia twierdzeń powoda, według których utworzenie funduszu dodatkowego miało na celu wykreowanie nowego, kolejnego sposobu zabezpieczenia spłaty kredytów, a nie zabezpieczenie roszczeń powoda wobec pozwanych z tytułu poręczenia. Przejęciu zasadności stanowiska powoda nie sprzeciwia się też – na co trafnie zwrócił on uwagę w skardze kasacyjnej – wskazana przez Sąd Apelacyjny okoliczność, iż w rezultacie zawarcia umowy tworzącej kolejny, dodatkowy fundusz zabezpieczający zmniejszeniu uległo wynagrodzenie pozwanych należne im z tytułu prowadzenia akwizycji kredytów gotówkowych. W istocie zatem Sąd Apelacyjny nie wskazał żadnych konkretnych przesłanek usprawiedliwiających wyrażoną ostatecznie ocenę co do charakteru utworzonego na podstawie umowy stron dodatkowego funduszu zabezpieczającego. Trafnie zatem zarzucił skarżący, iż zarysowana w tej kwestii zasadnicza rozbieżność stanowisk stron winna skłonić Sąd do dokonania wykładni złożonych przez nie w tym przedmiocie oświadczeń woli zgodnie z regułami określonymi w art. 65 k.c. Zaniechanie przeprowadzenia takiej wykładni czyni usprawiedliwionym zarzut naruszenia wymienionego przepisu.

Interpretacja rzeczywistej treści oświadczeń woli stron nie może pomijać niejednoznacznego stanowiska pozwanych, którzy konsekwentnie podtrzymywali zarzut potrącenia wierzytelności przysługującej im – w ich ocenie – z tytułu zgromadzenia na dodatkowym funduszu środków w kwocie 156.797,12 zł, z drugiej zaś strony twierdzili, że celem utworzenia tego funduszu było wyłącznie zabezpieczenie spłaty udzielonych za ich pośrednictwem kredytów. Nie bez znaczenia dla tej wykładni może okazać się też fakt, że – jak wynika to z ustaleń stanowiących podstawę zaskarżonego wyroku – pozwani akceptowali wykorzystywanie środków zgromadzonych na funduszu dodatkowym na zaspokojenie roszczeń powoda wynikających z zaniechania lub opóźnienia się przez kredytobiorców ze spłatą rat kredytów, przed podjęciem czynności mających na celu uzyskanie zaspokojenia z tytułu poręczenia.

Bez przeprowadzenia wykładni oświadczeń woli stron kreujących umowę o utworzeniu dodatkowego funduszu zabezpieczającego, uwzględniającej powyższe wskazania, nie jest także możliwe odparcie podniesionego przez

skarżącego zarzutu naruszenia art. 876 k.c. Stanowisko Sądu Apelacyjnego, według którego zaliczenie przez powoda środków zgromadzonych na wymienionym funduszu na poczet zobowiązania pozwanych z tytułu udzielonego przez nich poręczenia skutkowało wygaśnięciem części tego zobowiązania byłoby możliwe do zaakceptowania w razie uznania przez ten Sąd – po przeprowadzeniu prawidłowej wykładni oświadczeń woli stron - że fundusz dodatkowy został rzeczywiście utworzony w celu zabezpieczenia roszczeń powoda z tytułu poręczenia.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy, uznając skargę kasacyjną za usprawiedliwioną, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.